

TILLÄMPNING AV LAGEN OM STÖD FÖR NÄRSTÅENDEVÅRD I VISSA SITUATIONER

Med närståendevård avses vård av och omsorg om en äldre, handikappad eller sjuk person med hjälp av en anhörig eller någon annan som står den vårdbehövande nära. Stöd för närståendevård är en helhet som omfattar behövliga tjänster som tillhandahålls den vårdbehövande samt vårdarvode till närståendevårdaren, ledighet och service till stöd för närståendevården. Kommunen gör ett beslut om stöd för närståendevård för den som ska vårdas och vilken service som ska ingå. För stödet för närståendevård ingår kommunen och närståendevårdaren ett avtal om närståendevård. Till avtalet bifogas en vård- och serviceplan för den vårdbehövande som kommunen, den vårdbehövande och närståendevårdaren har gjort upp tillsammans.

Regionförvaltningsverket i Södra Finland har fått kännedom om att det i olika sammanhang har förekommit lagstridiga förfaranden vid beslutsfattandet om stöd för närståendevård, ordnande av ledigheter och vid upprättande av avtal för närståendevård. Med detta brev vill regionförvaltningsverket göra kommunerna medvetna om dessa situationer och vad som ska beaktas vid beviljande av stöd för närståendevård.

Jämlikhet inom närståendevården

Regionförvaltningsverket har fått kännedom om situationer där olika klientgrupper behandlats på olika sätt när beslut fattats om stöd för närståendevård. Det har hänt att det för unga personer som omfattas av stöd för närståendevård har fattats tidsbestämda beslut, vilket alltså inte varit fallet för andra klientgrupper.

Enligt 6 § i förvaltningslagen ska myndigheterna bemöta dem som uträttar ärenden hos förvaltningen jämligt och använda sina befogenheter enbart för syften som är godtagbara enligt lag. Bestämmelsen i 6 § i förvaltningslagen innehåller också den s.k. principen om skydd för berättigade förväntningar. Det centrala innehållet i detta skydd är att en klient inom förvaltningen ska kunna lita på att myndigheten handlar korrekt och felfritt och att ett förvaltningsbeslut som myndigheten fattat står fast.

Avtalet om närståendevård enligt 8 § i lagen om stöd för närståendevård är en del av helheten för närståendevård. Enligt lagen gäller avtalet om närståendevård tills vidare. Av särskilda skäl kan avtalet ingås för viss tid. Utgångspunkten för ett tidsbestämt avtal är alltid den vårdbehövandes fördel. Att behovet av stöd eventuellt ändras är inte en grund för ett tidsbestämt avtal.

I riksdagens justitieombudsmans avgörande 5061/4/13 28.10.2014 konstateras att när det är fråga om en sådan service som det finns ett kontinuerligt behov av ska myndigheternas beslut om servicen gälla tills vidare.

I lagen om stöd för närståendevård görs ingen uppdelning av olika klientgrupper, utan alla grupper har rätt till stöd för närståendevård förutsatt att förutsättningarna enligt lagen om stöd för närståendevård uppfylls. Olika klientgrupper ska också behandlas jämlikt när beslut fattas och när avtal görs upp om stöd för närståendevård.

Enligt 6 § i grundlagen är alla lika inför lagen och enligt 22 § i samma lag ska det allmänna se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses.

Antecknande av ledigheter i avtalet om närståendevård och beviljande av ledigheter

Regionförvaltningsverket har upptäckt att närståendevårdarens rätt till lediga dagar och hur ledigheten ska ordnas inte alltid har antecknats i avtalet om närståendevård. Dessutom har det hänt att ledigheter som antecknats i avtalen inte har beviljats av kostnadsskäl.

Enligt 4 § 1 mom. i lagen om stöd för närståendevård har en närståendevårdare rätt till minst tre dygn ledig tid per sådan kalendermånad under vilken han eller hon oavbrutet eller med få avbrott varit bunden vid vården dygnet runt eller fortgående varje dag. Enligt 2 mom. i samma paragraf kan kommunen ordna fler lediga dagar för närståendevårdaren än vad som anges i 1 mom. samt rekreativ ledighet som är kortare än ett dygn. Lediga dagar och rekreativ ledighet kan ordnas även för andra än närståendevårdare som avses i 1 mom. Enligt 3 mom. i samma paragraf ska kommunen sörja för att vården av den vårdbehövande ordnas på ett ändamålsenligt sätt under vårdarens ledighet.

Enligt 8 § i lagen om stöd för närståendevård ska avtalet om närståendevård innehålla uppgifter om åtminstone vårdarvode och betalningssätt, rätt till lediga dagar enligt 4 § 1 mom., ordnande av ledighet enligt 4 § 2 mom., ett tidsbegränsat avtals längd, samt utbetalning av vårdarvodet när vården avbryts av skäl som beror på vårdaren eller av andra än hälsoskäl som beror på den vårdbehövande.

Regionförvaltningsverket konstaterar att närståendevårdarens rätt till lediga dagar enligt 4 § 1 mom. i lagen och i 2 mom. avsedd annan ledighet

som kommunen ordnar ska antecknas i avtalet om närståendevård. Närståendevårdarens rätt till ledighet enligt 4 § 1 mom. baserar sig på att vården är bindande. Regionförvaltningsverket konstaterar att den rätt till lediga dagar som antecknats i avtalet inte kan förvägras närståendevården på den grunden att vården som ska tillhandahållas under vårdarens ledighet orsakar kommunen kostnader.

Regionförvaltningsverket påminner till slut om kommunens skyldighet enligt lagen om stöd för närståendevård (7 §) att till vård- och serviceplanen foga information om sådana bestämmelser enligt denna lag som gäller den vårdbehövandes och vårdarens rättigheter och om tillämpningen av dem. I social- och hälsovårdsministeriets handbok om stöd för närståendevård (Stöd för närståendevård, Handbok för kommunala beslutsfattare 2005:31) rekommenderas att de grunder som kommunen fastställt för beviljande av stöd för närståendevård också läggs med som bilaga till vård- och serviceplanen.

Ytterligare information ger överinspektören för socialvården Päivi Vainio tfn 02950 16000.

Chef för socialvårdsenheten, *Eija Hynninen-Joensivu*
ledande överinspektör för socialvården Eija Hynninen-Joensivu

Päivi Vainio
Överinspektör för socialvården Päivi Vainio

SÄNDLISTA

Kommuner, samkommuner för social- och hälsovården och samarbetsområden för social- och hälsovården i Regionförvaltningsverket i Södra Finlands område